

POHŘEBNÍ SLUŽBU NEPOTŘEBUJEME, KNĚZE ANO

Původní význam českého slova „pohřeb“, tedy „hrabati“ zněl v praslovanštině „grabiti“ (zahrabat do mělkého hrobu, nikoli kupit majetek). Mrtvé lidské tělo a jeho části (věc mimo obchod) „pohřbíváme“ (zákon o pohřebnictví nezná pojem „pohřeb“), kadáver zvířete (věc pro obchod) „asanujeme“ (veterinární zákon nezná pojem zvířecí hřbitov).

Zmínku o zahrabávání domácí zvíře v Bibli nenajdeme. Některé kmeny dodnes své mrtvé pohřbívají a ponechávají jejich těla divoké zvěři k co nejrychlejšímu návratu do přírodního koloběhu. Hrob není vůbec nic samozřejmého. Bůh po Abrahámově smrti žehná Izákovi (Genesis 25,11) a pohřbívá Mojžíše (Deuteronomium 34,6). Verše Nového zákona nás vedou k poznání podstaty přiměřeného pietního chování – nezahanbit honosným konduktem chudého (srov. Skutky apoštolů 5,6; 5,10 a 8,2). Namísto zraňování druhých je lepší plakat, těla chudých pohřbívát slušně podle místních zvyklostí, nikoli je bez jejich výslovného souhlasu darovat anatomům nebo je nabalzamovaná a napíchnutá na kůl komerčně vystavovat jako sbírku členovců a hmyzu. Darovat své mrtvé tělo lékařským potřebám na základě uzavřené dárcovské smlouvy s přesným určením účelu jeho použití je čin vznešený a záslužný a má být podporován jako projev ušlechtilé solidarity (srov. KKC 2296).

Církevně smíme s povolením místního ordináře pohřbívát i právně – pastoračně problematické křesťany (sebevrahy, veřejné hříšníky) nebo nepokřtěné děti.

Pro mrtvě narozené by se oltář měl stát místem, kam si jejich duše přicházejí hrát. Ulehčíme vyprávěním příběhů bříme pohřební homilie jako logickou a vhodnou protiváhu k pouhému nabízení nesrozumitelných formulí. Reakce církve mezi smrtí a pohřbením může být pro pozůstalé z právně pastoračního hlediska důležitější, než nesvatostná bohoslužba spojená s udílením některých svátostí, jejímž kanonickým cílem je vyjádřit úctu k tělu zemřelého a naději živým na opětovné shledání se s ním po vzájemné duchovní pomoci.

Opomíjení kolektivní dimenze pohřbívání je viditelné především u pohřbu žehem, který byl v římskokatolické církvi podmínečně povolen rozhodnutím vatikánské kongregace Sv. Oficia měsíc po úmrtí papeže sv. Jana XXIII. v roce

1963 a od té doby se masově šíří mezi věřícími laiky, zatímco nositelé církevních úřadů a členové duchovního nebo řeholního stavu se mu úspěšně vyhýbají. Kremace vylučuje veřejnost. Chybí nám při ní kontakt s mrtvým tělem v otevřené rakvi. Doprovázíme zemřelého až do zároviště krematoria?

Sociální pohřbení (tzv. „spal“) v pražském krematoriu
Foto: Petr Topič/iDNES.cz /Profimedia

Mizí zasílání parte a nošení smutku. Sejdeme se v úzkém rodinném kruhu. Bez urny. Popel necháme na náklady krematoria smísit s jiným.

Vyhýbejme se „zvířecím hřbitovům“ (správně „zahrabovištím“), spalovněm zdravotnického odpadu (tam opuštěné mrtvě narozené děti nepatří), kremaci (zvláště je-li namířena proti křesťanskému učení), rozptylu popela (ten nedoporučuje ani Direktář o lidové zbožnosti a liturgii z roku 2001), kryonizaci, lyofilizaci, resomaci, louhování nebo plastinaci mrtvých lidských těl. Pohřbívejme lidské pozůstatky do země jako semeno nesmrtnosti, chceme-li zpomalit trend pohřbívání bez obřadu. Na rozdíl od pohřebních obřadů se mu vyhnout nelze, je pouze možné naučit se s ním vyrovnávat. Provozovatele pohřební služby k uložení těla v rakvi do posvěcené půdy nepotřebujeme. Kněze ke slavení pohřební mše svaté ano. Pohřbívejme svépomocí z kostela! Nebudeme sice truchlit méně, ale své další dny můžeme žít s vědomím, že jsme udělali pro zemřelého to nejlepší, co bylo v našich silách.

Tomáš Kotrlý

Foto: archiv Arcibiskupství pražského